

Επτάνησος Πολιτεία 1800-07: Η εξαφανισμένη Ιστορία

Posted on [20/03/2022](#) by [karavaki](#)

... ετέθη επί Γαλαζίου Πανίου της σημαίας ο παλαιός της Βενετίας λέων κιτρινόχρωμος και πτερωτός, κρατών το ευαγγέλιον κεκλεισμένον και επέχον σταυρόν, και επ' αυτού επτά λόγχοι ως σύμβολον της Επτανήσου ομοσπονδίας.

Συμπληρώνονται σήμερα 222 χρόνια από την ίδρυση του πρώτου νεότερου ελληνικού κράτους. Ασφαλώς δεν θ' ακουστεί κάτι από το ανεξάρτητο Γραϊκικό κράτος – επαρχία των Βρυξελλών και υποτελές στη Φρανκφούρτη.

Με την **de facto** κατάργηση της Ιουλιανής Συνθήκης του 1827, (δηλ. με το κράτος των Glücksburg του 1864) το Ελληνικό κράτος προσπάθησε να πείσει ότι η Επανάσταση του 1821 προήλθε από τη νεωτερική τάση. Στην προσπάθεια αυτή, έχτισε μια ιστορία στην οποία ΔΕΝ χωρούσε το ΠΡΩΤΟ Ελληνικό κράτος: Η ΕΠΤΑΝΗΣΟΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑ (1800-07).

Το ιστορικό είναι περισσότερο πολύπλοκο, καθώς το χτίσιμο ξεκίνησε με το κράτος της αντιβασιλείας (1833) στο οποίο εναντιώθηκαν οι Ρώμας-Κολοκοτρώνης. Αλλά κι αυτό είναι ατελές, καθώς η μεγάλη αντίδραση της νεωτερικότητας προς την πραγματική ιστορία ξεκίνησε το 1826-27. Ήταν τότε που [ο Καποδίστριας αυτοδεσμεύτηκε](#) πως η Φιλόμουσος Εταιρεία δεν σχετιζόταν ούτε με τον Ρήγα, ούτε

με τον Σκουφά. Ήταν τότε που [ο Ξάνθος πείστηκε για πρώτη φορά](#) να πιστοποιήσει μια Οδησό ανεξάρτητη από τη Μόσχα και -κυρίως- από τη Βιέννη του 1814.

Το μεγάλο ερώτημα: Γιατί η νεωτερικότητα που τελικά επικράτησε στην Ελλάδα, εξόρισε από την ιστορία το μεγάλο δημοκρατικό κεφάλαιο, την *Επτάνησο Πολιτεία* (*Repubblica Settinsulare*); Γιατί πήδηξε από τον Ρήγα στο 1814; Γιατί αποσύνδεσε την *Ελληνική Νομαρχία* από το πλαίσιο της και την κατέγραψε ως πρόγονο του 21;

Η απάντηση είναι κατ' αρχήν απλή, αλλά η συνολική απόδειξη είναι σύνθετη και δύσκολη. Σε μια ιστορία που προσπαθεί με το ζόρι να ισορροπήσει το 1821 επί μιας μυθικής ιδρυτικής τριάδας της Οδησού δεν χωρούν επιπλέον προβλήματα. Σε μια ιστορία που έχει κρύψει τη βάση της ανοιχτής σύγκρουσης (1824, 1832, 1839) ή την ίδια τη σύγκρουση (1818) δεν χωρά η σύγκρουση του 1803 και του 1805. Δεν χωρά η σύγκρουση 1797-99 που δημιούργησε την Επτάνησο Πολιτεία. Σε μια ιστορία «Εθνική» με τη στενή έννοια δεν χωρά η εξιστόρηση κεφαλαίων όπου εμφανίζεται το υπερεθνικό έθνος. Σε μια ιστορία όπου οι «Γραικοί» ξεκινούν μια Επανάσταση που *αιφνιδιάζει τον τσάρο και ταραάζει τους Liverpool, Londonderry, Metternich επειδή την θεωρούν νεωτερική*, δεν χωρά μια προϊστορία στην οποία φαίνεται πως η Ελληνική Επανάσταση έχει μόνο πολιτικό πρόβλημα και είναι εξαρχής και διαρκώς ένα διεθνές πρόβλημα που πρέπει οι ευρωπαίοι να διευθετήσουν μεταξύ τους ξεκαθαρίζοντας έτσι αν υπάρχει -και γιατί- αντιοθωμανική πολιτική. Σε μια ιστορία όπου ο Κοραής καταγράφεται ως αμφισβητίας του Βοναπάρτη δεν χωρά αναμόχλευση της διαρκούς φιλοναπολεόντειας κοραϊκής στάσης. Σε μια ιστορία του 21 όπου οι Βούλγαροι, Βλάχοι, Σέρβοι ... καταγράφονται ως «άλλοι βαλκανικοί λαοί» δεν χωρούν οι σχετιζόμενοι μεταξύ τους Κων. Ροδοφοινίκης, Κωνσταντίνος Υψηλάντης, Καραγιώργης, Νικοτσάρας, Ι. Καποδίστριας από την περίοδο 1804-1812. Δεν χωρά το *Δοκίμιον περί Πατριωτισμού* στο οποίο αντιτίθεται η *Ελληνική Νομαρχία*. Σε μια ιστορία όπου το κράτος θα λέει ότι δημιουργήθηκε από το *γεννηθέν ελληνικό έθνος*, δεν χωρά ένα προηγηθέν κράτος το οποίο τριάντα χρόνια πριν έχει δηλώσει ότι ιδρύθηκε από την *αναγέννηση του ελληνικού έθνους*.

Κατά τραγική ειρωνεία, το πρώτο ελληνικό κράτος θα ενταχθεί στο «πρώτο» (όπως συνηθίζουμε να λέμε) νεότερο ελληνικό κράτος την εποχή που de facto τερματίζεται η ρωσική επιρροή. Η Ελλάς έκτοτε ουσιαστικά ανήκει στη Δύση, όμως ο υπεύθυνος για την οργάνωση της Επανάστασης δεν έχει φανεί. Ο ρόλος της Μ. Βρετανίας από το 1809, η Φιλόμουσος-Ιανός του 1813-14 και η Επτάνησος Πολιτεία 1800-07 με το «Βυζαντινό» (=Κωνσταντινουπολίτικο) Σύνταγμα παραμένουν στο σκοτάδι.

Ο κατάλογος αυτός μπορεί να διευρυνθεί και οι τεράστιες προεκτάσεις του να δώσουν μια πολύ πιο πλήρη εικόνα για το διάστημα 1797-1814 ώστε να γίνει η βάση μιας υγιούς ιστορικής αναφοράς στο 1821. Σε κάθε περίπτωση, η καρδιά της απάντησης είναι η εξής: Την εύθραυστη, επίσημη εξήγηση του ελληνικού κράτος του 1830 δεν μπορούσε να διαταράξει η προσθήκη του κράτους που ιδρύθηκε το 1800, αναγνωρίστηκε διεθνώς το 1802 και εξαφανίστηκε μυστηριωδώς το 1807. Δεν μπορούσε το αφήγημα της «Γραικικής Ανεξαρτησίας» να περιλάβει την Επτάνησο Πολιτεία. Ο λόγος: «Ανεξαρτησία» σήμαινε κράτος «ανεξάρτητο από την Κωνσταντινούπολη», δηλαδή, από τον Πατριαρχικό θεσμό και το υπερεθνικό όραμα. Και το κράτος του 1800 πριν λάβει την ανεξαρτησία του και την διεθνή του αναγνώριση, είχε θεμελιώσει την ύπαρξή του, είχε στηρίξει τη γέννησή του στο Οθωμανικό κράτος: κι αυτό είναι τεράστιας σημασίας και ενδεικτικό των προθέσεων, αν κάποιος λάβει υπόψη του ότι στα Επτάνησα δεν υπήρχε οθωμανικό προηγούμενο.

*Αναγεννηθέν το έθνος μας, ιδού:
ανέκτησεν όνομα Ελληνικόν,
πατρίδα Ελληνικήν και
Ελληνικήν Ελευθερίαν*

Σπυρίδων Γεώργιος ΘΕΟΤΟΚΗΣ, ΚΕΡΚΥΡΑ 14/10/1803

Ας δούμε λοιπόν τι δήλωνε για την εξέλιξη τον Οκτώβριο του 1803 ο πρώτος «πρόεδρος του ελληνικού κράτους», ο πρόεδρος της Ιονίου Γερουσίας Σπυρίδων Θεοτόκης κατά τη διαδικασία εκλογής αντιπροσώπων προς κατάρτιση Συντακτικής Συνέλευσης:

Αναγεννηθέν επί τέλους το έθνος μας, ιδού: απέκτησεν όνομα Ελληνικόν, πατρίδα Ελληνικήν και Ελληνικήν Ελευθερίαν.

Η **Συνθήκη της 21^{ης} Μαρτίου 1800**, υπογράφηκε στην **Κωνσταντινούπολη** και ξεκινούσε ως εξής:

Εν ονόματι του Παντοδυνάμου Θεού

Οι τόποι οι ανέκαθεν υποκείμενοι εις την πολιτείαν της Βενετίας, αφού μετέβησαν υπό την κυριότητα των Γάλλων, ήδη ηλευθερώθησαν εκ του τυραννικού ζυγού παρά των ηνωμένων στόλων Ρωσσίας και Υ. Πύλης. Νυν δε παρακινούμενοι δι' ομοθύμων

ευχών και προτροπών των νησιωτών, η Α. Μ. ο Αυτοκράτωρ πασών των Ρωσσιών και η Α. Μ. ο Αυτοκράτωρ των Οθωμανών, συνεφώνησαν να διατηρήσωσι τας αρχάς δικαιοσύνης, μετριότητος και αφιλοκερδείας, αρχάς, ων η εκτέλεσις πασιφανέστερον και εκδηλότερον ωρίσθη εν τη συνθήκη της αλληλεγγύου συμμαχίας και υπερασπίσεως.

Οι πρεσβευτές του ελληνικού έθνους Νικόλαος Γραδενίνος Σιγούρος κόμης δε Σύλλας και κόμης Αντώνιος Μαρίας Καποδίστριας έφιπποι και τιμώμενοι στην Κωνσταντινούπολη (1/11/1800).

Αντωνομαρία Καποδίστριας, ο ένας από τους δυο πρεσβευτές του ελληνικού έθνους στην Κωνσταντινούπολη του 1800

Σύμφωνα με τον Επτανήσιο ιστορικό Παναγιώτη Χιώτη, “Η α’ Νοεμβρίου των 1800 ωρίσθη, καθ’ ην υπό αισίους οιωνούς έμελλον να παρουσιασθώσιν προς την Υ. Πύλην επισήμων οι πρεσβευταί και προσάξωσι την σημαίαν. Διό την ημισείαν ώραν πριν μεσημβρίας ο κόμης Αντώνιος Καποδίστριας και ο κόμης Νικόλαος Σιγούρος Δεσύλλας έφιπποι διευθύνοντο προς τον Τοπχανάν, προπορευομένου ουλαμού γενιτσάρων και εφεπομένου του διερμηνέως, του γραμματέως της πρεσβείας και δορυφορούντων υπηρετών οίτινες περιβλήθησαν εφεστρίδας (linrée). Αφιχθέντες προς τον ενταύθα αιγιαλόν, κατέβησαν των ίππων και επιβάντες εις μεγαλοπρεπές πλοίον, διέπλευσαν κατά το Βακσεσαράϊον, παρακολουθούμενοι υπό πολυαρίθμων πλοιαρίων και λεμβών γραικικών φερόντων πληθύν ικανήν περ επιδημών νησιωτών και ομογενών. Κατά την αποβάθραν του Βαλσεκαπί εφ’ ίππων πλουσιοστολίστων και κεκοσμημένων χρυσοχαλίνοις και αργυρωμένοις εφίπποις, άτινα απεστάλησαν παρά της Πύλης, δορυφορούμενοι υπό Τζοχαδαρέων και Τσαουσιδων και 24 Γιανιτσάρων εφίππων και ακολουθούμενοι υπό συνοδείας πεζών και εφίππων ομογενών, αφίχθησαν εις το Βασιλικόν Σεράϊον. Εκεί αφιπεύσαντες, ανέβησαν την κλίμακα του Παλατίου του Διβανίου. Και δεξιωθέντες εν τη αιθούση υπό του μεγάλου διερμηνέως της Πύλης, παρεισήθησαν πρώτον προς τον Κεχαγιάμπεην, και είτα προς τον Ρεϊζεφέντην· ένθα εφιλοφρονήθησαν με γλυκίσματα, καφέν, ποτά, μυρωδικά και ύδωρ, και με μανδύλια χρυσοκέντητα, σημείον μεγάλης ευνοίας. Ακολούθως μετέβησαν εις τον αντιθάλαμον· είτα εις τον της ακροάσεως του μεγάλου Βεζύρου, ένθα προσκυνήσαντες εκάθησαν επί

των συνήθων καθιδρών των πρέσβων. Τότε ο κόμης Καποδίστριας εξεφώνησε σύντομον και ανάλογον προσλαλιάν. Ο δε Βεζύρης απήντησε τα δέοντα. Αφού δε πάλιν εδόθησαν αυτοίς τα συνήθη ποτά και γλυκίσματα, ο Τζασίσπεης εν μεγάλη πομπή έφερεν προς τον Βεζύρην το δίπλωμα και το σύνταγμα εντός θυλακίου αργυρού, και την σημαίαν. Τότε ο Βεζύρης σηκωθείς, έλαβεν αυτήν και προσαγωγών τω στόματι εφίλησεν. Και είτα επιθέμενος τη κεφαλή κατ' έθος ανατολικόν, ενεχείρισε προς τον κόμητα Αντ. Καποδίστριαν, ος και αυτός τη αυτή τελετή παρέδωκε το δίπλωμα και το σύνταγμα προς τον γραμματέα, και την σημαίαν προς ένα πλοίαρχον Κεφαλλήνα εκεί παρόντα. Ο δε μέγας Βεζύρης δίδων την σημαίαν και το δίπλωμα, ηυχήθη διηνεκή διάρκειαν, τα πολλά έτη, και ευτυχίαν προς την νέαν Πολιτείαν. Μετά ταύτα οι μεν πρεσβευταί ενεδύθησαν Σαμαρόγουναν, ο δε γραμματεύς και διερμηνεύς με γούναν κακουμίου. Διενεμήθησαν και 24 καφτάνια προς τους εγκριτωτέρους της συνοδείας. Τελειωθείσης της τελετής, εσηκώθησαν οι πρεσβευταί και επροσκύνησαν τον Βεζύρην, και εξήλθον προς την μεγάλην αίθουσαν του Διβανίου, όπου ανεπετάσθη η σημαία. Τότε άπαντες οι παρεστώτες Τούρκοι εκραύγαζαν τρις ευτυχία και πολλά τα έτη τη νέα Πολιτεία. Οι δε ομοεθνείς το ζήτω η νέα Πολιτεία.

Οι πρεβευταί ακολούθως κατέβησαν την κλίμακα, συνοδευόμενοι πρά του μεγάλου διερμηνέως. Και αναβάντες τους ίππους προπορευομένων των Γιαντισάρων, Τσαουσιδων, γραμματέως και διερμηνέως της πρεσβείας, και του Κεφαλλήνος πλοίαρχου εφίππου, φέροντος ανοικτήν την σημαίαν και παρακολουθούμενοι παρά της συνήθους θεραπείας, μετέβησαν εις την μεγάλην αυλήν του Πατριαρχείου. Εκεί αφιπεύσαντες εισήλθον εις την εκκλησίαν, ένθα προαπαντηθέντες υπό εξ επισκόπων φερόντων τα αρχιερατικά άμφια· και υπό τεσσάρων ιερέων κρατούντων το ευαγγέλιον, τον Σταυρόν, την εικόνα της Υπεραγίας [Θεοτόκου] και την του Ιησού Χριστού, προσεώρησαν κατά τον αρχιερατικόν θρόνον, προπορευομένου αεί του σημαιοφόρου, και επροσκύνησαν τον Πατριάρχην όρθιον επί του θρόνου, ευλογούντα αυτούς και την σημαίαν, συμπαραισταμένης όλης της αγίας συνόδου των επισκόπων. Εστάθησαν δε επί δυο προπαρασκευασμένων δια τους ηγεμόνας στασιδίων οι δυο πρεσβευταί και οι άλλοι εν ετέτοις κατωτέροις. Ποιηθήσεις δε δοξολογίας και δεήσεως προς τον Υψιστον υπέρ ευημερίας της Πολιτείας, και ευλογηθείσης της σημαίας παρά του Πατριάρχου, εξεφωνήθη λόγος παρά σεβασμίου τινός ιερέως και είτα εψάλλη πολυχρονισμός προς την νέαν Πολιτείαν και τους πρεσβευτάς τους συνεργήσαντας προς ανέγερσιν και στερέωσιν αυτής. ...”

“Ολίγους μήνας έπειτα εγκατασταθείς μετά την αναχώρησιν των δυο πρεσβευτών, πρέσβυς παρά τη Οθωμανική Πύλη ο κόμης Θωμάς Λευκόκιλλος Κεφαλλήν, εποιείτο άλλην τελετήν, μελλούσης της σημαίας να υψωθή το πρώτον επί εμπορικού πλοίου. Επί τούτω ουν ωρίσθη το εν Κωνσταντινουπόλει ελλιμενιζόμενον τότε βρίκιον η Αγία Τριάς του πλοίαρχου Γερασίμου Κοντογούρη Κεφαλλήνος. Ειδοποιηθείσης ουν της Πύλης τας 20 Μαρτίου 1801, και συνεναισάσης δια φερμανίου ότι, καίτοι εμπορικού του πλοίου, έτοιμος ήτον ο απονεμηθησόμενος ασπασμός, το βρίκιον άνευ σημαίας ανήχθη εις την κλίμακα Καρακίου, διαπλέων κατά την Ασιανήν παραλίαν παρά τη νήσω του Πρίγγιπος. Εντός δεν αυτού προσκομιζόμενος ο πρέσβυς της Πολιτείας μετά της συνοδείας, παραπλεύουσης επί 6 λεμβών τριρέμων, ευλόγησε την σημαίαν, ήτις δι' ευφημιών και κανονοβολισμών παρά του πλοίου υψώθη. Αύθις πλησίστιον το πλοίον διαπλέον την θάλασσαν εν βραχεί έφθασε παρά τα άκρα του Βασιλικού Σαραγίου και με 21 κανοβολήν εχαιρέτα το Αυτοκρατορικόν οίκημα. Το Κίσιον του Σουλτάνου είχεν ανοικτά 4 παράθυρα πλήρη μεγιστάνων θεωμένων, εν οίς διεκρίνετο ο Σουλτάνος κρατών τηλεσκόπιον, ως εξηκρίβωσαν καλώς οι εν τω πλοίω. Το πλοίον είτα περιστραφέν αφίχθη

απέναντι του Τοπχανέ, ένθα πάλιν επανέλαβεν τον χαιρετισμόν δια κανονοβολισμού. Το δε φρούριον ανταπέδωκεν τα όμοια· πράγμα ο ουδέποτε συνέβη, ως λέγουσιν, ούτε εις αυτά τα διερχόμενα πολεμικά πλοία των φίλων δυνάμεων. Ευθύς δε και τα λοιπά πλοία τα εκεί ελλιμενιζόμενα, ύψωσαν δια κανονοβολισμών την σημαίαν των. Και εχαιρέτησαν δια ευφημιών το βρίκιον, το οποίον τότε ύψωσε τρεις Ιονίους σημαίας εις την κεραίαν, τον ιστόν και την πρόραν. Πληθύς δε λαού συνέρρευσεν εις το θέαμα κατά την παραλίαν Τοπχανά και το πλησίον πέλαγος επί λεμβών και πλοιαρίων. Ο πρέσβυς απεβιβάσθη κρότω και πατάγω κανονοβολισμών. Ο λαός εξητωκραύγει και τη νέα Πολιτεία ηύχετο τα πολλά έτη και την ευτυχίαν. Περί την δύσιν του ηλίου το πλοίον με πέντε κανονοβολισμούς κατεβίβαζε την εθνικήν σημαίαν.”

Φίλους τῆς ἐλευθερίας ,
Τῶν Γραικῶν τῆς σωτηρίας ,
Ὅταν ἔχωμεν τοὺς Γάλλους ,
Τίς ἢ χρεία ἀπὸ ἄλλους ;
Γάλλοι καὶ Γραικοὶ δεμένοι ,
Μὲ φιλίαν ἐνωμένοι ,
Δὲν εἶναι Γραικοὶ ἢ Γάλλοι ,
Ἀλλ' ἐν ἔθνος Γραικογαλλοί ,
Κράζοντες , « Ἀφανισθῆτω ,
Κ' ἐκ' τῆς γῆς ἐξαλειφθῆτω
Ἡ κατάραιος δουλεία !
ΖΗΤΩ Ἡ' ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ! »
ΤΕΛΟΣ.

Κοραῆς, *Άσμα Πολεμιστήριον των εν Αιγύπτω περί Ελευθερίας μαχομένων Γραικῶν*
(κατάληξη)

Ποια λοιπόν ήταν η “εθνική σημαία” του 1800; Ποια ήταν η “ελληνική ελευθερία” για την οποία πανηγύρισε ο Θεοτόκης το 1803; Ως προς το δεύτερο, είναι προφανές πως ήταν διαφορετική από την “γραικική ελευθερία” στην οποία κάλεσε το έθνος ο Κοραῆς το 1800 με το “Άσμα Πολεμιστήριον”. Ως προς το πρώτο, ο Π. Χιώτης [*Ιστορικά απομνημονεύματα της νήσου Ζακύνθου*, τ. Γ'] μας δίνει μια σημαντική -αν και ατελή- πληροφορία:

“Ο δε Φοίνιξ ο εισηγηθείς παρά τινών ως σύμβολον εθνικής αναγεννήσεως και προάγγελος ελπίδων προς ανάστασιν όλου του έθνους, απεβλήθη παρ' αυτών [ορισμένων αριστοκρατών] ως νεωτερίζουσα ιδέα. Αντ' αυτού δε ετέθη επί Γαλαζίου Πανίου της σημαίας ο παλαιός της Βενετίας λέων κιτρινόχρωμος και πτερωτός, κρατών το ευαγγέλιον κεκλεισμένον και επέχον σταυρόν, και επ' αυτού επτά λόγχοι ως σύμβολον της Επτανήσου ομοσπονδίας.”

Στέργιος Ζυγούρας